

Newsletter 25

Περιεχόμενα

Καλωσορίσατε.
Η Remedica Ανά Το παγκόσμιο.
Οι άνθρωποι μας.
Τα νέα μας.

Περιβαλλοντικά θέματα.
Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη.
Θέματα Υγείας
Ματιά στην Κύπρο.

Καλωσορίσατε

Αγαπητοί αναγνώστες,

Καλωσορίσατε στο 25^ο τεύχος του Ενημερωτικού μας Δελτίου στο οποίο παρουσιάζουμε τους συνεργάτες μας στη Σιγκαπούρη και το Λειτουργό Logistics.

Στα Περιβαλλοντικά Θέματα περιγράφουμε το πρόβλημα της υπερθέρμανσης του πλανήτη και στα Θέματα Υγείας έχουμε ένα αφιέρωμα με τίτλο "Η Ασφάλεια των Φαρμάκων στις μέρες μας και οι νέες προκλήσεις".

Στα θέματα Κοινωνικής Ευθύνης έχουμε την οικονομική ενίσχυση στο Καραϊσκάκειο Ίδρυμα και στο Πατίτσιο Κέντρο Ενασχόλησης Ενηλίκων, τη συμμετοχή μας στον Μαραθώνιο Λεμεσού, την αιμοδοσία μας και τις Πασχαλινές δωρεές.

Στα Νέα μας κάνουμε αναφορά στην επίσκεψη φοιτητών από πανεπιστήμιο του εξωτερικού, στο αφιέρωμα έγκυρου Κυπριακού περιοδικού στον ιδρυτή της Remedica, τη συμμετοχή μας σε συνέδρια και τη συμπερίληψη άρθρου του Υπεύθυνου Φαρμακοεπαγρύπνησης της Remedica στο περιοδικό της Ένωσης Χημικών.

Τέλος «κάνουμε μια βουτιά» για να θαυμάσουμε τον υποβρύχιο κόσμο της Κύπρου. ■

Η Remedica ανά το παγκόσμιο: GoldPlus Universal Pte Ltd., Σιγκαπούρη



Η GoldPlus Universal Pte Ltd είναι ο συνεργάτης της Remedica στη Σιγκαπούρη. Η μικρή

αυτή χώρα βρίσκεται στη Νοτιοανατολική Ασία και έχει έκταση περίπου 714,3km². Η ενδοχώρα έχει μήκος 49km από τα Ανατολικά στα Δυτικά και 25km από Βόρεια προς Νότια. Μέσω ανάκτησης εδάφους από τη θάλασσα, η έκταση της Σιγκαπούρης αυξήθηκε από 585.5km² τη δεκαετία του 1960 στα σημερινά 714.3km², και μπορεί να αυξηθεί ακόμα 100km² μέχρι το 2033.



Περιφερειακός χάρτης Νοτιοανατολικής Ασίας

Παρόλο ότι η Σιγκαπούρη είναι μια μικρή νησιώτικη χώρα, είναι πυκνοκατοικημένη, με πληθυσμό περίπου 5,3 εκατομμύρια ανθρώπους. Ο προϋπολογισμός της για φάρμακα ανέρχεται στα SGD940 εκατομμύρια (US\$770 εκατομμύρια) το 2012 και SGD1.0 δισεκατομμύρια (US\$800 εκατομμύρια) το 2013. Από πλευράς υγειονομικής περίθαλψης, λόγω αυξημένης εστίασης στην παροχή της από το κράτος, η πρόβλεψη αυξήθηκε



金昇私人有限公司
GoldPlus Universal Pte Ltd

από SGD16.3 δισεκατομμύρια (US\$13.3 δισεκατομμύρια) το 2012 σε SGD18.0 δισεκατομμύρια (US\$14.4 δισεκατομμύρια) το 2013.

Η GoldPlus Universal Pte Ltd ιδρύθηκε τον Απρίλιο του 1998 για να προσφέρει διανομή φαρμάκων και Καταναλωτικών Προϊόντων φροντίδας υγείας. Έχει 21 υπαλλήλους, αρκετούς για να καλύψει πάνω από 1800 κλινικές γενικών ιατρών, ιδιωτικά και αναδιάρθρωμένα νοσοκομεία και κλινικές στη Σιγκαπούρη. Η φαρμακευτική αγορά της Σιγκαπούρης είναι κυρίως συνταγογραφούμενη. Επομένως η καλή πρόσβαση και σχέσεις με τον ιατρικό κόσμο είναι παράγοντες κλειδιά για επιτυχία.



Σφράγιση της συμφωνίας το 2009

Η GoldPlus έχει στην ομάδα πωλήσεων της, ιατρικούς επισκέπτες με πάνω από 40 χρόνια πείρας στον κλάδο. Έτσι οι σχέσεις της με πελάτες είναι εξαιρετικές. Η Remedica αναγνώρισε αυτή τη δύναμη και διόρισε την GoldPlus ως διανομέα των προϊόντων της στη Σιγκαπούρη τον Οκτώβριο του 2009.



Εντατικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα της Remedica

Καθ' όλη τη διάρκεια των τελευταίων 4 χρόνων, τα προϊόντα της εταιρείας παρουσίασαν σταθερή αύξηση, τόσο σε αριθμό προϊόντων (τώρα 62) καθώς και σε αξία πωλήσεων.

Η εισαγωγή νέων απαιτήσεων σταθερότητας που επέβαλε η Ένωση των Εθνών της Νοτιοανατολικής Ασίας (ASEAN) την 1^η Ιουλίου 2010 αποτέλεσε εμπόδιο για την εγγραφή προϊόντων. Παρά τους αυστηρότερους κανονισμούς όμως, έγιναν προσπάθειες που συνεχίζονται για την εγγραφή περισσότερων προϊόντων με τις Αρχές Επιστημών Υγείας της Σιγκαπούρης (HSA), καθώς και στην αγορά του Μπρουνέι.

Αρκετές τροπολογίες προϊόντων επίσης έχουν εγκριθεί με επιτυχία. Αρκετές τροπολογίες αδειών προϊόντων έχουν επίσης εγκριθεί με επιτυχία.



Επίσκεψη της Remedica στην GoldPlus

Η GoldPlus έχει 2 πλήρως κλιματιζόμενες και ασφαλείς αποθήκες χωρητικότητας άνω των 800 τετραγωνικών μέτρων με αυστηρή τήρηση των κανονισμών καλής πρακτικής για τη φύλαξη και διανομή φαρμακευτικών προϊόντων.

Με μια αφοσιωμένη ομάδα πωλήσεων και παράδοσης εμπορευμάτων, η GoldPlus έχει μια αποτελεσματική υπηρεσία διανομής για να εξασφαλίσει παράδοση εντός 1 έως 2 εργάσιμων ημερών. Η GoldPlus είναι υπερήφανη που έχει τη Remedica ως κύριο προμηθευτή της και προσβλέπει σε μια συνεχώς διευρυνόμενη συνεργασία στα επόμενα χρόνια. ■



Επίσκεψη της GoldPlus στην Remedica

Οι Άνθρωποι μας

Σ' αυτό το τεύχος σας παρουσιάζουμε το Λειτουργό Logistics, κ. Λάμπρο Δημητριάδη

Ο Λάμπρος αποφοίτησε από τη Σχολή Διοίκησης Επιχειρήσεων του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών. Αποφάσισε ότι ο τομέας που ήθελε να ακολουθήσει ήταν στον τομέα της διοίκησης και προγραμματισμού λειτουργιών Logistics και Supply Chain.

Εργάστηκε για ένα χρόνο στη θέση Demand Planning Assistant του τμήματος Demand Planning της πολυεθνικής εταιρείας Reckitt Benckiser Hellas Chemical A.E.

Προχώρησε με τις μεταπτυχιακές του σπουδές στο University of Nottingham και απόκτησε με άριστα μεταπτυχιακό τίτλο στο Supply Chain and Operations Management.

Το 2008 προσλήφθηκε στη Remedica στη θέση του Λειτουργού Logistics με στόχο την οργάνωση των λειτουργιών Logistics αλλά και τη δημιουργία τμήματος Logistics. Σήμερα είναι μέλος της στρατηγικής ομάδας της εταιρείας και έχει υπό την ευθύνη του τον προγραμματισμό

και ανάπτυξη των βασικών λειτουργιών Logistics της εταιρείας όπως α) Inbound Logistics β) Διοίκηση λειτουργιών και προσωπικού αποθήκης από την παραλαβή μέχρι την εξαγωγή γ) Ανάλυση πωλήσεων των πελατών δ) Οργάνωση της αλυσίδας πληροφορίας και υλικών/προϊόντων για καλύτερη εξυπηρέτηση των πελατών ε) Αναβάθμιση των τοπικών και παγκόσμιων outbound Logistics της εταιρείας καθώς και την ευθύνη για τη σωστή εφαρμογή των κανόνων Καλής Διανομής (Good Distribution Practices (GDP)).

Μετά την επιτυχή πιστοποίηση της εταιρείας ως «γνωστός αποστολέας» έχει οριστεί και ως Security Officer της εταιρείας.

Είναι μέλος του Κυπριακού Συνδέσμου Logistics και έχει πιστοποιήσεις από σεμινάρια Emotional Intelligence και Good Distribution Practices (GDP). ■



Τα νέα μας

1) Επίσκεψη φοιτητών του Bentley University. (ΦΩΤΟ 1)

Φοιτητές από το Bentley University της Μασαχουσέτης των ΗΠΑ επισκέφτηκαν τη Remedica και ξεναγήθηκαν στις εγκαταστάσεις της. Εντυπωσιάστηκαν με τον μεγάλο αριθμό χώρων στις οποίες εξάγει η εταιρεία, με το γεγονός ότι αναπτύσσει καινούρια προϊόντα και γενικά με το πετυχημένο επιχειρηματικό της μοντέλο. Έκαναν δε ιδιαίτερη αναφορά στην καθαριότητα των χώρων παραγωγής και αλλού.

2) Αφιέρωμα στον Τάκη Παττίχη. (ΦΩΤΟ 2)

Το έγκυρο επιχειρηματικό περιοδικό IN BUSINESS δημοσίευσε πρόσφατα αφιέρωμα στον ιδρυτή και Πρόεδρο του Συγκροτήματος Remedica, κ. Τάκη Παττίχη, λόγω της βράβευσης του με το Βραβείο Lifetime Achievement στα IN Business Awards 2013 για την πολύτιμη και πολύχρονη προσφορά του στην κυπριακή οικονομία και κοινωνία. Το αφιέρωμα με τίτλο «ΚΑΝΤΕ ΧΩΡΟ ΣΤΟ ΟΡΑΜΑ» αρχίζει αναφέροντας κάποιες συμβουλές του κ. Παττίχη προς νέους επιχειρηματίες ως «Ο Πατέρας της Κυπριακής Φαρμακοβιομηχανίας» όπως «Να οραματίζεστε. Να βλέπετε τα αρνητικά μιας κατάστασης σαν μια ευκαιρία για να δημιουργείτε και να εξελίσσεστε». Συνεχίζει με μια ιστορική αναδρομή στη ζωή του κ. Παττίχη, από τη γέννηση του στην ίδρυση του οργανισμού που εξελίχθηκε στο τι είναι σήμερα η Remedica.

Στο τέλος ο κ. Παττίχης κάνει μια αναφορά στον περσινό χρόνο τον οποίο χαρακτήρισε ως «ένα από τους χειρότερους στην ιστορία της Κυπριακής Δημοκρατίας», αναφέρθηκε όμως με αισιοδοξία για τη φετινή χρονιά λέγοντας πως «Το 2014 είναι όμως, μπροστά μας» και εφόσον για τον ίδιο ξεκίνησε με τη βράβευση αυτή του περιοδικού IN Business θεωρεί ότι «Το έτος αρχίζει με τους καλύτερους οιωνούς και με μια επιβράβευση που με τιμά ιδιαίτερα και μου δίνει δύναμη να συνεχίσω για ακόμη μεγαλύτερες επιτυχίες για την εταιρεία και τους συναδέλφους μου». Όσο για την οικονομία της Κύπρου, δηλώνει ότι «Σημαντικό ρόλο θα διαδραματίσει η εξέλιξη στο Κυπριακό, αλλά και το θέμα των τραπεζών που θα έχει σημαντικές επιπτώσεις είτε θετικές είτε αρνητικές όχι μόνο για τις ίδιες, αλλά και για την οικονομία γενικότερα».

Η Διοίκηση και το προσωπικό τον συγχαίρουν για την απονομή αυτή που του άξιζε πέρα για πέρα και τον ευχαριστούν για την έμπνευση που είχε και για την αξία ηγεσίας του οργανισμού.

3) Συμμετοχή σε ιατρικά συνέδρια. (ΦΩΤΟ 3, 4)

Η ομάδα πωλήσεων της Remedica Κύπρου συμμετείχε σε συνέδρια και ημερίδες όπου οι συμμετέχοντες (ιατροί και άλλοι επαγγελματίες υγείας) είχαν την ευκαιρία να ενημερωθούν για νέα αλλά και υφιστάμενα προϊόντα της εταιρείας. Συγκεκριμένα συμμετείχαν στον Παγκύπριο Οδοντιατρικό Συνέδριο, στο 4^ο Παγκύπριο Συνέδριο Φυσιοθεραπείας, στο 9^ο Ιατρικό Συνέδριο του Ιατρικού Συλλόγου ΓΑΛΗΝΟΣ, στο 1^ο Παγκύπριο Διαβητολογικό Συνέδριο, στο 1^ο Διεθνές Συνέδριο της Δερματολογικής και Αφροδισιολογικής Εταιρείας Κύπρου και στο 34^ο Συνέδριο του Ιατρικού Συλλόγου Λεμεσού.

4) Δημοσίευση άρθρου.

Ένα επιστημονικό άρθρο του Υπεύθυνου Φαρμακοεπαγρύπνησης της Remedica, Ανδρέα Βασιλείου, δημοσιεύθηκε στην πρόσφατη έκδοση του επιστημονικού περιοδικού της Ένωσης Χημικών Κύπρου. Το άρθρο με τίτλο «Η ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΤΩΝ ΦΑΡΜΑΚΩΝ ΣΤΙΣ ΜΕΡΕΣ ΜΑΣ ΚΑΙ ΟΙ ΝΕΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ» αναλύει θέματα που αφορούν την Φαρμακοεπαγρύπνηση και την ασφάλεια των φαρμάκων γενικότερα και δημοσιεύεται επίσης στην έκδοση αυτή στο μέρος «Θέματα Υγείας».



Pattihis Family Scholarship

2015 - 2016

for the MSc Management degree in the department of
Management Science and Innovation at
University College London (UCL).



 **Remedica**



Περιβαλλοντικά θέματα.

Υπερθέρμανση του πλανήτη

Η υπερθέρμανση του πλανήτη αναφέρεται στην αύξηση της μέσης θερμοκρασίας της γης ως αποτέλεσμα της συνεχούς συσσώρευσης των αερίων του θερμοκηπίου στην ατμόσφαιρα. Η παρουσία υδατμών και αερίων, όπως διοξείδιο του άνθρακα και μεθανίου στην ατμόσφαιρα δρουν ως φυσικός σταθεροποιητής του κλίματος, και αναφέρεται ως το φαινόμενο του θερμοκηπίου. Το εν λόγω φαινόμενο ευθύνεται για τη διατήρηση της θερμοκρασίας του πλανήτη σε εύκρατα και κατοικήσιμα επίπεδα, αφού παγιδεύει ποσοστό της θερμότητας της ηλιακής ακτινοβολίας που αντικατοπτρίζεται από τη γη πίσω στο διάστημα.

Οι ανθρώπινες δραστηριότητες, όπως η καύση των ορυκτών καυσίμων σε παγκόσμια κλίμακα, έχουν οδηγήσει σε μια άνευ προηγουμένου απελευθέρωση διοξειδίου του άνθρακα και άλλων αερίων του θερμοκηπίου στην ατμόσφαιρα. Η συνεχής συσσώρευση των αερίων του θερμοκηπίου έχει ενισχύσει την ικανότητα του φαινομένου του θερμοκηπίου να συγκρατεί μεγαλύτερο ποσοστό θερμότητας από την ηλιακή ακτινοβολία. Ός εκ τούτου, η συσσώρευση θερμότητας προκαλεί την αύξηση της θερμοκρασίας της γης. Αξίζει να αναφερθεί ότι η μεταβολή μιας κλιματικής παραμέτρου, όπως η θερμοκρασία, οδηγεί αναπόφευκτα στην αποσταθεροποίηση του εκλεπτυσμένου πλην όμως χαοτικού παγκόσμιου κλιματικού συστήματος.

Σύμφωνα με την έκθεση για την αλλαγή του κλίματος που δημοσιεύθηκε το 2013 από τη Διακυβερνητική Επιτροπή για την Κλιματική Αλλαγή, η αύξηση της θερμοκρασίας του κλιματικού συστήματος θεωρείται πλέον αδιαμφισβήτητη. Η έκθεση αναφέρει επίσης ότι από το 1950, πολλές από τις αλλαγές που παρατηρήθηκαν είναι άνευ προηγουμένου επί σειρά δεκαετιών μέχρι και χιλιετιών. Λαμβάνοντας υπόψη τα πιο πάνω στοιχεία, η υπερθέρμανση του πλανήτη έχει προκαλέσει μια αλυσίδα γεγονότων συμπεριλαμβανομένων της μετατόπισης των ατμοσφαιρικών κατακρημνισμάτων και το λιώσιμο των παγόβουνων και των μόνιμων παγετώνων. Ως εκ τούτου προκαλείται η άνοδος της στάθμης της θάλασσας η οποία εγκυμονεί κινδύνους για τις παράκτιες περιοχές και τα νησιά.



Αξίζει να σημειωθεί ότι ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος αναμένει ότι θα συνεχίζονται παρατηρούνται αλλαγές σε φυσικά φαινόμενα, που αναμένεται να προκαλέσουν την αύξηση της συχνότητας και έντασης των ακραίων καιρικών φαινομένων. Η εν λόγω επιδείνωση δύναται να οδηγήσει στη δημιουργία ακραίων τυφώνων, πλημμύρων ή ξηρασιών, ανάλογα με τις γεωγραφικές παραμέτρους των πληγέντων περιοχών. Επιπλέον, αναμένεται ότι πολλά είδη χλωρίδας και πανίδας δεν θα έχουν τον απαραίτητο χρόνο για να προσαρμοστούν στις ταχέως μεταβαλλόμενες κλιματικές συνθήκες. Ως εκ τούτου, ένα σημαντικό ποσοστό της βιοποικιλότητας δύναται να έρθει αντιμέτωπο με αυξημένο κίνδυνο εξαφάνισης.

Λαμβάνοντας υπόψη τις αλληλεπιδράσεις των περιβαλλοντικών και κοινωνικοοικονομικών επιπτώσεων της ανεξέλεγκτης κλιματικής αλλαγής, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει διαδραματίσει ηγετικό ρόλο για την αντιμετώπιση του ζητήματος σε παγκόσμια κλίμακα. Σύμφωνα με το Ινστιτούτο Περιβαλλοντικής Διαχείρισης και Αξιολόγησης, η Ευρωπαϊκή Ένωση θεωρείται ως ηγετική δύναμη στην παγκόσμια πρωτοβουλία για τη διαχείριση του περιβάλλοντος, κυρίως λόγω του γεγονότος ότι, αν και είναι υπεύθυνη για την παραγωγή του 14% των παγκόσμιων εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, έχει συμφωνήσει να μειώσει τις εκπομπές της κατά 8%.

Προκειμένου να διατηρήσει τον παγκόσμιο ηγετικό ρόλο δια του παραδείγματος, η ΕΕ έχει θέσει πακέτο το 2009 πακέτο για το κλίμα και την ενέργεια που περιλαμβάνει νομοθετικά μέτρα για την επίτευξη συγκεκριμένων στόχων έως το 2020. Σύμφωνα με τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Περιβάλλοντος, οι στόχοι περιλαμβάνουν τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά 20% από τα επίπεδα του 1990, παραγωγή των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας που θα καλύπτει το 20% της συνολικής παραγωγής ενέργειας, και μείωση κατά 20% στη χρήση πρωτογενούς ενέργειας σε σύγκριση με τις εκτιμημένες προβλέψεις για το 2020. Επιπλέον, η ΕΕ έχει θεσπίσει νομοθετικά μέτρα για τον έλεγχο της χρήσης και των εκπομπών φθοριούχων αερίων θερμοκηπίου που προκαλούν σημαντικές επιπτώσεις στην υπερθέρμανση του πλανήτη.

Παρά το γεγονός ότι η ΕΕ έχει θέσει το παράδειγμα για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, είναι απαραίτητη μια πιο αποφασιστική δράση σε παγκόσμιο επίπεδο για τη διασφάλιση της σταθερότητας των κλιματικών συνθηκών, μέσα στις οποίες υπάρχει η ζωή όπως την ξέρουμε. ■



Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη.

Η Remedica νοιάζεται

1) Οικονομική ενίσχυση Remedica στο Καραϊσκάκειο Ίδρυμα. (ΦΩΤΟ 1)

Στο πλαίσιο της κοινωνικής της ευθύνης, η Remedica ενίσχυσε οικονομικά το Καραϊσκάκειο Ίδρυμα με δωρεά €2.000. Στη διάρκεια του ετήσιου φιλανθρωπικού δείπνου που έγινε στο Προεδρικό Μέγαρο, υπό την αιγίδα του Προέδρου της Δημοκρατίας Νίκου Αναστασιάδη, ο διευθύνων σύμβουλος της Remedica Αιμίλιος Σαββίδης, παρέδωσε τη δωρεά στην πρόεδρο του Δ.Σ. του Ιδρύματος Δρ. Πόπη Κανάρη. Το Καραϊσκάκειο Ίδρυμα είναι ένας φιλανθρωπικός οργανισμός που συστάθηκε με σκοπό την οργάνωση μιας τράπεζας δοτών μυελού των οστών για να προσφέρει ελπίδα ζωής σε συνανθρώπους μας. Αξίζει να σημειωθεί ότι αρκετοί από τους εργαζόμενους της Remedica είναι εθελοντές δότες μυελού των οστών.

2) Στήριξη στην τρίτη ηλικία. (ΦΩΤΟ 2)

Για ακόμη μια χρονιά η Remedica στήριξε χρηματικά το έργο του Παττίχειου Κέντρου Ενασχόλησης Ενηλίκων, το οποίο είναι μοναδικό στο είδος του στην Κύπρο με 13χρονη πολύτιμη προσφορά στους πολίτες της τρίτης ηλικίας της Λεμεσού. Ο κύριος σκοπός του κέντρου είναι η ψυχαγωγία, απασχόληση, και προσφορά διαφόρων υπηρεσιών προς τα μέλη του, ώστε να συνεχίσουν να είναι ενεργοί πολίτες. Ο Διευθυντής Μάρκετινγκ της Remedica κ. Ανδρέας Χατζηπαναγής παρέδωσε στον ταμεία του Διοικητικού Συμβουλίου του Κέντρου Κ. Ντίνο Καυκαλιά χρηματικό ποσό €2,000.

3) Συμμετοχή στο Μαραθώνιο Λεμεσού. (ΦΩΤΟ 3)

Η Remedica έλαβε μέρος στον 8° Διεθνή Μαραθώνιο Λεμεσού ΓΣΟ που έγινε στις 16 Μαρτίου με εταιρική συμμετοχή αποτελούμενη από 20 συναδέλφους, συνεισφέροντας έτσι στη συλλογή



Remedica
FOR A HEALTHIER WORLD

σημαντικού χρηματικού ποσού για φιλανθρωπικούς σκοπούς. Συνολικά έλαβαν μέρος 7000 δρομείς και χιλιάδες άλλοι στον Μαθητικό Δρόμο, την Φιλανθρωπική Πορεία ή ως θεατές. Εκτός από τους φιλανθρωπικούς στόχους του, ο Μαραθώνιος στοχεύει στη μετάδοση του πνεύματος του αθλητισμού, της συμμετοχής και του εθελοντισμού.

5) Πασχαλινές δωρεές. (ΦΩΤΟ 6)

Όπως κάθε Πάσχα, στα Πλαίσια στήριξης μη-κερδοσκοπικών οργανισμών η Remedica αγόρασε πασχαλινές λαμπάδες από 3 συνδέσμους για όλο το προσωπικό της. Οι τρεις οργανισμοί είναι το Κέντρο Ημέρας Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες ΠΡΟΣΒΑΣΗ, το Ίδρυμα «Θεοτόκος» και ο Παγκύπριος Σύνδεσμος Καρκινοπαθών και Φίλων. ■

4) Εθελοντική αιμοδοσία από τους εργαζόμενους. (ΦΩΤΟ 4, 5)

Με το σύνθημα «Εκατομμύρια άνθρωποι οφείλουν την ζωή τους σε άτομα που δεν θα γνωρίσουν ποτέ. ΕΣΥ ΤΟΥΣ ΕΣΩΣΕΣ, ΜΠΡΑΒΟ» η Remedica διοργάνωσε εθελοντική αιμοδοσία με τη συμμετοχή πέρα των 80 εργαζομένων. Σκοπός της αιμοδοσίας ήταν η ενίσχυση της τράπεζας αίματος του Γενικού Νοσοκομείου Λεμεσού. Μέσα στο πλαίσιο της προσφοράς στο συνάνθρωπο, η Remedica οργανώνει δύο φορές τον χρόνο αιμοδοσία.



Θέματα Υγείας:

Η Ασφάλεια των Φαρμάκων στις μέρες μας και οι νέες προκλήσεις

Ανδρέας Βασιλείου, Υπεύθυνος Τμήματος Ασφάλειας Φαρμάκων και Φαρμακοεπαγρύπνησης, Remedica Ltd.

Δημοσιεύθηκε στο επιστημονικό περιοδικό της Ένωσης Χημικών Κύπρου (Έκδοση 13, Μάρτιος 2014).

Περίληψη

Σκοπός: Να διαπιστωθεί κατά πόσον οι υπάρχουσες νομοθεσίες στον χώρο των φαρμάκων διασφαλίζουν την ασφαλή χρήση και χορήγηση των φαρμάκων. Επίσης ποιες επιπλέον ενέργειες θα πρέπει να γίνουν από όλους τους εμπλεκόμενους φορείς ώστε να γίνουν ακόμα ασφαλέστερα τα φάρμακα.

Μεθοδολογία: Βιβλιογραφική ανασκόπηση.

Αποτελέσματα: Υπάρχουν αυστηρότατες νομοθετικές ρυθμίσεις όσο αφορά τα φάρμακα στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Μερικές από αυτές είναι τα πρωτόκολλα διεξαγωγής των κλινικών δοκιμών, η φαρμακοεπαγρύπνηση καθώς και διάφορες εκστρατείες που διενεργούνται, όπως αυτές κατά των πλαστών φαρμάκων.

Συμπεράσματα: Στον ραγδαία αναπτυσσόμενο χώρο των φαρμάκων, νέες προκλήσεις θα εμφανίζονται συνεχώς. Για αντιμετώπιση των όποιων προβλημάτων προκύψουν, χρειάζεται η συνεργασία μεταξύ όλων των ενδιαφερομένων μερών όπως των κρατικών αρχών, των φαρμακευτικών εταιρειών, των επαγγελματιών υγείας και των ασθενών.

Εισαγωγή

Ένα από τα πρώτα ζητήματα που προκύπτουν όταν κάποιος αναφέρεται στα φάρμακα είναι κατά πόσο είναι ασφαλείς. Ο προβληματισμός αυτός όμως δεν είναι προϊόν των ημερών μας. Στην σύγχρονη ιστορία υπάρχουν πολλά παραδείγματα, όπου γιατροί και κρατικές αρχές προβληματίστηκαν με την ασφάλεια κάποιων φαρμάκων. Το 1912, ο Αμερικάνικος Ιατρικός Σύλλογος συναντήθηκε για να εξετάσει θανάτους που συνδέονταν με την χρήση του χλωροφόρμιου ως αναισθητικό σε χειρουργικές επεμβάσεις^[1]. Επίσης κατά τα τέλη της δεκαετίας του 1950^[2] και αρχές της δεκαετίας του 1960^[3], όπου η θαλιδομίδη κυκλοφορούσε σε πέραν των 46 χωρών, υπήρχαν ερευνητές που έκρουαν τον κώδωνα του κινδύνου σχετικά με τη ασφάλεια της. Όταν πάρθηκε η απόφαση για απόσυρση της από τις αγορές των περισσότερων χωρών το 1961, περίπου 10000 παιδιά είχαν γεννηθεί με φωκομέλια (μικρά ή μη ανεπτυγμένα άκρα)^[2]. Θα έλεγε κανείς ότι η θαλιδομίδη ήταν το έναυσμα για δημιουργία ενός ισχυρού πλαισίου για διακρίβωση της ασφάλειας των φαρμάκων.

Ενέργειες που έγιναν διαχρονικά για τη διακρίβωση της ασφάλειας των φαρμάκων

1. Αυστηρότερα πρωτόκολλα κλινικών μελετών

Όλο και αυστηρότερα πρωτόκολλα κλινικών μελετών ζητούνται από τις κρατικές αρχές, ώστε να αδειοδοτήσουν ένα νέο φάρμακο. Μερικές από τις αρχές που έχουν εισαχθεί στα πρωτόκολλα (πέραν αυτών που αναφέρονται στην διακήρυξη του Ελσίνκι από το 1964) είναι:

- Ο μεγάλος αριθμός συμμετεχόντων στις κλινικές μελέτες από διάφορες φυλετικές ομάδες

- Η λεπτομερής καταγραφή από τους ερευνητές που διεξάγουν τις κλινικές μελέτες, όλων των στοιχείων που αφορούν την ασφάλεια έστω και αν παρουσιαστούν μεμονωμένα σε ένα μόνο συμμετέχοντα ή έστω και αν ο ερευνητής θεωρεί ότι δεν σχετίζονται με το φάρμακο

- Τα εξελιγμένα μαθηματικά και τα στατιστικά μοντέλα για την ανάλυση των αποτελεσμάτων αυτών.

Επίσης για να διεξαχθεί μια κλινική μελέτη σε ένα ερευνητικό κέντρο, θα πρέπει αυτό το κέντρο να είναι πιστοποιημένο με τους Κανόνες Καλής Εργαστηριακής Πρακτικής και Καλής Κλινικής Πρακτικής που εκδίδονται από τις αντίστοιχες κρατικές αρχές, ενώ πριν αρχίσει η κλινική μελέτη, το πρωτόκολλο της θα πρέπει να εγκριθεί από μια επιτροπή ηθικής και δεοντολογίας του αντίστοιχου κράτους όπου θα διεξαχθεί. Οι κρατικές αρχές έχουν το δικαίωμα, κατά τη διάρκεια κλινικών μελετών να επιθεωρήσουν και να ελέγξουν το ερευνητικό κέντρο αν πληροί τους όρους που αναφέρονται στο πρωτόκολλο της συγκεκριμένης κλινικής μελέτης. Την ίδια στιγμή η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει προχωρήσει με την δημιουργία και εφαρμογή της οδηγίας 2001/20/EC στην

οποία δίδονται κατευθυντήριες οδηγίες για το πώς πρέπει να διεξάγεται μια κλινική έρευνα αποδεκτή από τις Ευρωπαϊκές αρχές.

Όλα τα παραπάνω έχουν σαν αποτέλεσμα πλέον για να βγει ένα νέο φάρμακο στην αγορά να χρειάζονται περίπου 12 χρόνια προ-κλινικών (μελέτες σε ζώα) και κλινικών μελετών^[3], ενώ το κόστος υπολογίζεται γύρω στο 1.3 δις δολάρια^[4]. Όσο αφορά τα γενόσημα φαρμακευτικά προϊόντα (generic products), θα πρέπει να αποδεικνύεται μέσω μελετών βιοισοδυναμίας, ότι είναι ισάξια με τα πρότυπα προϊόντα για να μπορούν να αδειοδοτούνται. Οι μελέτες βιοισοδυναμίας είναι κλινικές μελέτες που γίνονται σε συγκεκριμένο αριθμό ασθενών ή υγιών εθελοντών και αν αποδειχθεί μέσω μαθηματικής και στατιστικής ανάλυσης των αιματολογικών αποτελεσμάτων, ότι οι ασθενείς ή οι υγιείς εθελοντές είχαν τις ίδιες συγκεντρώσεις φαρμάκου στο αίμα στο ίδιο χρονικό διάστημα, είτε όταν λάμβαναν το γενόσημο είτε το πρότυπο, τότε τα 2 σκευάσματα θεωρούνται βιοισοδύναμα.

2. Φαρμακοεπαγρύπνηση

Οι παραπάνω ενέργειες αν και βοήθησαν στην μείωση των ανεπιθύμητων ενεργειών αλλά και στην αύξηση της αποτελεσματικότητας των φαρμάκων, εντούτοις δεν έδωσαν την οριστική λύση που θα περίμενε κανείς. Φάρμακα εξακολουθούσαν να βγαίνουν στην αγορά, ενώ

αποδεικνύετο μετά από πολλά χρόνια ότι δεν είχαν την απαιτούμενη αποτελεσματικότητα ή είχαν σοβαρές ανεπιθύμητες ενέργειες. Έτσι η ανάγκη εποπτείας και καταγραφής των στοιχείων αποτελεσματικότητας και ανεπιθύμητων ενεργειών των φαρμάκων τόσο κατά τη διάρκεια των κλινικών μελετών όσο και μετά την αδειοδότηση τους ήταν επιβεβλημένη.



Το 2001, η Ευρωπαϊκή Ένωση θέσπισε και επίσημα τον όρο φαρμακοεπαγρύπνηση (επιστήμη και οι ενέργειες που σχετίζονται με την ανίχνευση, αξιολόγηση, κατανόηση και πρόληψη ανεπιθύμητων καταστάσεων ή οποιονδήποτε άλλων ιατρικά σχετιζόμενων προβλημάτων), μέσω της οδηγίας 2001/83/ΕΚ, και υποχρέωσε τις φαρμακευτικές εταιρείες, τις Ευρωπαϊκές κρατικές αρχές υγείας, αλλά και τον ίδιο τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Φαρμάκων να δημιουργήσουν και να συντηρούν σύστημα φαρμακοεπαγρύπνησης με απώτερο σκοπό την προστασία των ασθενών και της δημόσιας υγείας. Σήμερα, ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Φαρμάκων συνδεδεμένος ηλεκτρονικά μέσω μίας ηλεκτρονική βάσης δεδομένων (EudraVigilance), τόσο με τις κρατικές αρχές όσο και με τις φαρμακευτικές εταιρείες στην Ευρωπαϊκή Ένωση, συλλέγει κεντρικά όλες αυτές τις πληροφορίες ασφάλειας και αφού τις μελετήσει και αξιολογήσει, λαμβάνοντας υπόψη τα οφέλη και τους κινδύνους του κάθε φαρμάκου, προβαίνει στις απαιτούμενες ενέργειες για τη διασφάλιση της υγείας των ασθενών μέσα στο συντομότερο χρονικό διάστημα. Η χρήση του αντεστραμμένου μαύρου τριγώνου στις οδηγίες χρήσης ορισμένων φαρμάκων, με την ένδειξη ότι αυτό το προϊόν τελεί υπό συμπληρωματική παρακολούθηση, είναι ένα από τα πιο πρόσφατα μέτρα φαρμακοεπαγρύπνησης που πάρθηκαν, ώστε να ενημερώνεται ο ασθενής ότι η ασφάλεια του φάρμακου που χρησιμοποιεί δεν έχει διαλευκανθεί πλήρως.

3. Εκστρατείες κατά των πλαστών φαρμάκων

Τα τελευταία χρόνια η αγορά φαρμάκων μέσω διαδικτύου αυξάνεται είτε λόγω των μειωμένων τιμών, είτε λόγω του φόβου για κοινωνικό στιγματισμό (π.χ. σεξουαλική δυσλειτουργία). Όμως μόνο το 2% των διαδικτυακών 'φαρμακείων' είναι νόμιμα, ενώ πέραν του 50% των φαρμάκων που αγοράζονται από το διαδίκτυο είναι πλαστά^[6] (σε σκευάσματα που αγοράστηκαν από διαδικτυακά 'φαρμακεία' βρέθηκαν ουσίες που περιέχονται σε ποντικοφάρμακα και οδήγησαν ασθενείς μέχρι και στον θάνατο). Στις 20-27/9/2011, η Interpol, με τη συνδρομή των αστυνομικών αρχών και των ταχυδρομείων 81 κρατών, κατάσχε 2,4 εκατομμύρια πλαστά φάρμακα^[7]!!! Η οδηγία 2011/62/ΕΚ προσπαθεί να βάλει φρένο στην ξέφρενη αγορά φαρμάκων μέσω διαδικτύου με τη χρήση ενός πανευρωπαϊκού λογότυπου, το οποίο μόλις το δει ο ασθενής θα γνωρίζει ότι το διαδικτυακό φαρμακείο είναι αδειοδοτημένο. Επίσης μέσω αυτής της οδηγίας γίνεται προσπάθεια για έλεγχο όλης της αλυσίδας της φαρμακευτικής αγοράς, ώστε να μειωθεί η πιθανότητα εισαγωγής στην Ευρωπαϊκή αγορά πλαστών φαρμάκων. Πλέον όλοι οι παρασκευαστές φαρμακευτικών προϊόντων, πέραν του ότι θα πρέπει να κατέχουν το πιστοποιητικό Καλής Παρασκευαστικής Πρακτικής, θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι και οι παρασκευαστές των πρώτων υλών έχουν το αντίστοιχο πιστοποιητικό, αναγνωρισμένο από την Ευρωπαϊκή Ένωση, ενώ θα διανέμουν τα φάρμακα τους μόνο σε

αδειοδοτημένους χονδρέμπορους. Τέλος, μέτρα που αφορούν την εξωτερική συσκευασία ξεκίνησαν να εφαρμόζονται ή αναμένεται να χρησιμοποιηθούν, όπως η εισαγωγή ειδικής κολλητικής ταινίας που αν ανοιχτεί δεν θα μπορεί να επανακολληθεί, με αποτέλεσμα ο ασθενής να ξέρει, αν το φάρμακο που προμηθεύτηκε έχει πειραχτεί ή όχι.



Παράδειγμα κολλητικής ταινίας στην εξωτερική συσκευασία φαρμάκου.

Συμπεράσματα - Νέες προκλήσεις

Έχουν γίνει αρκετές ενέργειες μέχρι σήμερα ώστε να διασφαλιστεί η ασφαλής χρήση και χορήγηση των φαρμάκων. Όμως σε ένα ραγδαία αναπτυσσόμενο περιβάλλον όπως

αυτό των φαρμάκων, είναι σχεδόν σίγουρο ότι νέα θέματα ασφάλειας θα αναδύονται συνεχώς. Ένα από τα θέματα που ξεκίνησαν να απασχολούν την επιστημονική κοινότητα και αναμένεται να την απασχολήσει ακόμα περισσότερο στο μέλλον είναι η κατάχρηση των αντιβιοτικών. Υπολογίζεται ότι στην Ευρώπη κάθε χρόνο, 400 χιλιάδες πολίτες νοσηλεύονται λόγω ανθεκτικών μικροοργανισμών που προήλθαν από την κατάχρηση των αντιβιοτικών, ενώ πάνω από 25000 χάνουν την ζωή τους από ανθεκτικούς μικροοργανισμούς^[8]. Ήδη η Σουηδία έχει δημιουργήσει γραπτές οδηγίες για τη χρήση των αντιβιοτικών, ενώ αυτό αναμένεται να ακολουθηθεί και από τις υπόλοιπες Ευρωπαϊκές χώρες.

Τέλος η πιο μεγάλη πρόκληση που έχει να αντιμετωπίσει ο φαρμακευτικός κλάδος, έχει να κάνει με τους ίδιους τους ασθενείς και τους επαγγελματίες υγείας (ιατρούς, φαρμακοποιούς, νοσοκόμους κ.τ.λ.). Καταβάλλονται προσπάθειες, και στο μέλλον αναμένεται να εντατικοποιηθούν, τόσο από τις κρατικές αρχές όσο και από τις φαρμακευτικές εταιρείες, να πειστούν οι ασθενείς και οι επαγγελματίες υγείας να αναφέρουν τις ανεπιθύμητες ενέργειες φαρμάκων που παθαίνουν ή έρχονται εις γνώσιν τους. Θα πρέπει να γίνει κατανοητό ότι αναφέροντας μια ανεπιθύμητη ενέργεια δεν καταδεικνύουν σαν

“▼ Το φάρμακο αυτό τελεί υπό συμπληρωματική παρακολούθηση. Αυτό θα επιτρέψει τον γρήγορο προσδιορισμό νέων πληροφοριών ασφάλειας.

Μπορείτε να βοηθήσετε μέσω της αναφοράς πιθανών ανεπιθύμητων ενεργειών που ενδεχομένως παρουσιάζετε. Βλ. τέλος της παραγράφου 4 για τον τρόπο αναφοράς ανεπιθύμητων ενεργειών”.

Το αντεστραμμένο μαύρο τρίγωνο μαζί με την επεξήγηση του, όπως θα προστεθεί στο φύλλο οδηγιών χρήσης ορισμένων φαρμάκων^[9].



ένοχο την φαρμακευτική εταιρεία που το παρασκευάζει, αλλά την βοηθούν τόσο αυτή, όσο και όλη την επιστημονική κοινότητα να κατανοήσει ακόμα καλύτερα το φάρμακο, με απώτερο σκοπό να προστατευτεί το σύνολο των ασθενών, με προληπτικά μέτρα που τυχόν να παρθούν. Θα πρέπει να θεωρηθεί σαν συνεισφορά του ασθενή και του επαγγελματία υγείας στη δημόσια υγεία.

[1] Thorpe C.M., Spence A.A. Clinical evidence for delayed chloroform poisoning, British journal of Anaesthesia 1997; 79: 402-409

[2] Kim J.H., Scialli A.R.. Thalidomide: The tragedy of birth defects and the effective treatment of disease. Toxicological sciences 122(1), 1-6(2011)

[3] Σιβολαπένκο Γ.Β. Προ-κλινική και κλινική Φαρμακευτική έρευνα-Κανόνες Ορθής Κλινικής Πρακτικής. Πανεπιστήμιο Πατρών. 2009

[4] Καφατάκης Γ. Εξελίξεις και Ανατροπές στη διεθνή φαρμακευτική αγορά στη νέα δεκαετία. Διαλέξεις φαρμακευτικού Μάρκετινγκ - Πανεπιστημίων Πατρών. Πάτρα. 2010.

[5] Φαρμακευτικές Υπηρεσίες Υπουργείου Υγείας Κύπρου. Αλλαγές στις πληροφορίες για τα φαρμακευτικά προϊόντα, συνέπεια της νέας νομοθεσίας για την φαρμακοεπαγρύπνηση, Λευκωσία, 2013.

[6] Συμβούλιο Φαρμάκων και Φαρμακευτικές Υπηρεσίες Υπουργείου Υγείας. Πόσο αξίζει η υγεία σου; Πόσο αξίζει η ζωή σου; Κύπρος. 2011.

[7] Interpol. Global operation strikes at online supply of illegal and counterfeit medicines worldwide. Lyon. 29/11/2011.

[8] World Health Organisation, Regional office for Europe. Antimicrobial resistance. Europe. ■

Ματιά στην Κύπρο: θέα από το βυθό: Ένας Μοναδικός Υποβρύχιος Κόσμος

Συναρπαστικές θαλάσσιες σπηλιές, σιωπηλά ναυάγια, μαγευτικά ερείπια μιας άλλοτε ακμάζουσας πόλης-βασίλειο, και μια πανέμορφη, πλούσια θαλάσσια ζωή δημιουργούν τον υποβρύχιο κόσμο της Κύπρου έναν κόσμο τόσο μυστηριώδη όσο και θαυματικό. Φυσικά θαύματα και βυθισμένες ανθρωπίνες δημιουργίες συνυπάρχουν σε πολλά και διάφορα σημεία γύρω από το νησί, δημιουργώντας ένα εκπληκτικό και συνάμα σπάνιο έργο τέχνης.

Αρκετά δημοφιλείς μεταξύ δυτών από όλο τον κόσμο, οι οποίοι ξοδεύουν ώρες εξερευνώντας τις σήραγγες και τα μοναδικά χαρακτηριστικά τους, οι πολλές θαλάσσιες σπηλιές της Κύπρου προσφέρουν ένα πραγματικά συναρπαστικό θέαμα. Θαλάσσιες σπηλιές υπάρχουν στην Αλαμινό, στην Πέγεια, στον Ακάμα και στην Αγία Νάπα. Ωστόσο, ίσως το πιο αξιοσημείωτο παράδειγμα αποτελούν οι μαγευτικές Σπηλιές Αμφορέων στα ανοικτά της Πάφου. Σύμφωνα με μια ομάδα Αμερικανών αρχαιολόγων, οι σπηλιές δημιουργήθηκαν από τις κινήσεις του βυθού της θάλασσας κατά τη διάρκεια των τελευταίων δυο χιλιάδων χρόνων, ενώ οφείλουν το όνομά τους σε ένα μοναδικό σπήλαιο του οποίου η οροφή καλύπτεται από αμφορείς.

Στο βυθό γύρω από το νησί υπάρχει επίσης ένας μεγάλος αριθμός ναυαγίων, τα οποία κείτονται σιωπηλά εδώ και δεκαετίες καθώς τα ψάρια κολυμπούν ανάμεσα στους σκοτεινούς

διαδρόμους τους. Ίσως το πιο διάσημο από όλα αποτελεί το ναυάγιο του MS Ζηνοβία ένα πλοίο κατασκευασμένο το 1979, το οποίο ανατράπηκε και βυθίστηκε στο παρθενικό του ταξίδι τον Ιούνιο του 1980. Τώρα, το ναυάγιο, το οποίο φτάνει περίπου τα 180 μέτρα σε μήκος, βρίσκεται σε απόσταση 2 ναυτικών μιλίων από την ακτή Λάρνακας και 42 μέτρων από την επιφάνεια της θάλασσας όπου προσφέρει μια από τις πιο καλές τοποθεσίες ναυαγίων παγκόσμια. Ευτυχώς δεν χάθηκαν ζωές όταν βυθίστηκε, κάτι που προκλήθηκε από λάθος σε λογισμικό.

Ο υποβρύχιος κόσμος της Κύπρου περιλαμβάνει επίσης τα ερείπια αρκετών αρχαίων πόλεων, μερικές από τις οποίες μπορεί κανείς να δει εύκολα από την ακτή. Κοντά στην πόλη της Αμμοχώστου βρίσκονται τα μαγευτικά ερείπια της αρχαίας Ρωμαϊκής πόλης της Σαλαμίνας, ενώ ακριβώς δίπλα από τις ακτές της Λεμεσού το λιμάνι της αρχαίας Αμαθούνας αποτελεί πόλο έλξης επισκεπτών καθημερινά. Η Αμαθούνα, η οποία χρονολογείται από το 1100 π.Χ., ήταν μία από τις πιο σημαντικές αρχαίες πόλεις-βασίλεια της Κύπρου, ενώ πιστεύεται ότι αποτελεί την πρώτη κατοικημένη πόλη της επαρχίας Λεμεσού. Το λιμάνι της βρίσκεται τώρα βυθισμένο δίπλα σε διάφορα άλλα κτήρια της αρχαίας πόλης, τα οποία περιλαμβάνουν την Ακρόπολη και την Αγορά, τις στοές, τα λουτρά, τις βασιλικές, καθώς κι ένα ιερό αφιερωμένο στη θεά Αφροδίτη.

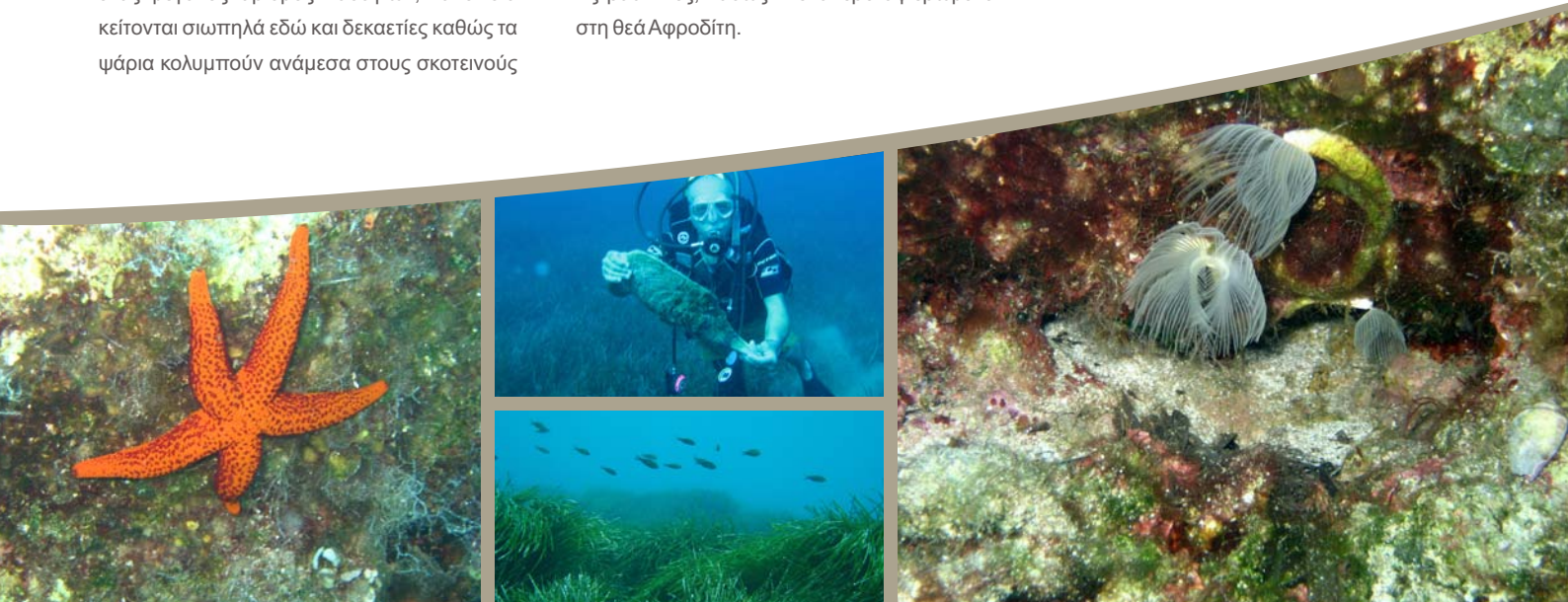
Εξ' αιτίας της γεωγραφικής της θέσης, η Κύπρος υπερηφανεύεται επίσης την πλούσια θαλάσσια ζωή της Μεσογείου. Αν και διάφορα σημεία γύρω από το νησί χαρακτηρίζονται από μια πλούσια ποικιλία ψαριών και σπάνιων φυτών, ο υποβρύχιος κόσμος της χερσονήσου του Ακάμα προσφέρει μια ιδιαίτερα μοναδική ματιά σε ένα περιβάλλον που σφύζει από ζωή.

Το εθνικό πάρκο του Ακάμα, το οποίο σύμφωνα με τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Περιβάλλοντος αποτελεί μία από τις μόλις 22 περιοχές ενδημισμού στην Ευρώπη, απεικονίζει την όμορφη και πλούσια θαλάσσια ζωή της Κύπρου σε όλο της το μεγαλείο. Εδώ, οι εντυπωσιακοί ύφαλοι κατοικούνται από μια μεγάλη ποικιλία πολύχρωμων ψαριών, όπως και από χταπόδια, μύδια, χέλια και αχινούς, σφουγγάρια, κοράλλια, και θαλάσσιες ανεμώνες.

Ωστόσο, δυο από τα πιο εξαιρετικά δείγματα της θαλάσσιας ζωής είναι η πράσινη θαλάσσια χελώνα και η χελώνα καρέτα-καρέτα, οι οποίες απειλούνται με εξαφάνιση και αναπαράγονται κατά μήκος της περιοχής.

Πηγές:

<http://en.wikipedia.org/wiki/Amathus>
http://en.wikipedia.org/wiki/MS_Zenobia
www.cyprusscuba.com
www.cyprus.com
www.visitcyprus.com
www.cydiver.com ■



Φωτογραφίες από Γιώργο Αλεξάνδρου, Ηλεκτρολόγος - Remedica



Η εκτύπωση έγινε
σε ανακυκλωμένο χαρτί

 **Remedica**
FOR A HEALTHIER WORLD

Remedica Ltd - Manufacturers of Pharmaceuticals,
Βιομηχ. Περιοχή Λεμεσού,
Ταχ. Κιβ. 51706, CY - 3508 Λεμεσός, Κύπρος, EU
Τηλ. + 357 25553000, Φαξ. +357 25390192
e-mail: info@remedica.com.cy <http://www.remedica.eu>

